

Kalkulationsprincipper i en træindustriel virksomhed.

Af „o“¹⁾)

Det drejer sig om en træindustriel virksomhed, der er leverandør til virksomheder indenfor beklædningsindustrien. Branchen, som virksomheden er leverandør til, er mode- og sæsonpræget, og det sætter et stærkt præg på virksomhedens produktion.

Der kan ikke foretages produktion til lager af virksomhedens hovedprodukter, da hver enkelt ordre er tilpasset kundens specielle ønsker og behov. Produktionen foregår derfor på ordrebasis, således at den enkelte ordre er at betragte som en serie for sig selv. Ind imellem sæsonerne, og når der findes ledig kapacitet, fremstilles der en række biprodukter. Disse biprodukter holdes uden for hovedkalkulen i den forstand, at de ikke deltager i dækning af de faste omkostninger.

Ved siden af fabriktionsvirksomheden drives der engroshandel, som kun tildels kan udskilles fra hovedformålet. Handelsvirksomheden belaster administration, ekspedition, kørsel m. m. + enkelte tekniske funktionærer.

Priserne på hovedproduktet er tildels bestemt udefra, idet indenlandsk og udenlandsk konkurrence bevirker, at man er nødt til at ligge på niveau med de øvrige virksomheder. Kundeservice spiller dog en betydelig rolle.

Kalkulationerne er centralt placeret hos virksomhedens prokurist. Man kalkulerer ikke den enkelte ordre, fordi produktionen kan spaltes op i en række hovedtyper, hvorunder den enkelte serie kan placeres. Indenfor disse typer er produktionsomkostningerne nogenlunde uafhængige af kundens specielle ønsker, således at kun ordrens størrelse giver nogen variation i fremstillingsomkostningerne. Om ønskeligt kan man dog altid efterkalkulere den enkelte ordre.

Som følge af markedssituationen er priserne meget tungt bevægelige, og da man på grund af ordre-serieproduktionen har meget vanskeligt

¹⁾ Prokurist, cand. oecon.

Kalkulationsprincipper i en træindustriel virksomhed.

Af „o“¹⁾)

Det drejer sig om en træindustriel virksomhed, der er leverandør til virksomheder indenfor beklædningsindustrien. Branchen, som virksomheden er leverandør til, er mode- og sæsonpræget, og det sætter et stærkt præg på virksomhedens produktion.

Der kan ikke foretages produktion til lager af virksomhedens hovedprodukter, da hver enkelt ordre er tilpasset kundens specielle ønsker og behov. Produktionen foregår derfor på ordrebasis, således at den enkelte ordre er at betragte som en serie for sig selv. Ind imellem sæsonerne, og når der findes ledig kapacitet, fremstilles der en række biprodukter. Disse biprodukter holdes uden for hovedkalkulen i den forstand, at de ikke deltager i dækning af de faste omkostninger.

Ved siden af fabriktionsvirksomheden drives der engroshandel, som kun tildels kan udskilles fra hovedformålet. Handelsvirksomheden belaster administration, ekspedition, kørsel m. m. + enkelte tekniske funktionærer.

Priserne på hovedproduktet er tildels bestemt udefra, idet indenlandsk og udenlandsk konkurrence bevirker, at man er nødt til at ligge på niveau med de øvrige virksomheder. Kundeservice spiller dog en betydelig rolle.

Kalkulationerne er centralt placeret hos virksomhedens prokurist. Man kalkulerer ikke den enkelte ordre, fordi produktionen kan spaltes op i en række hovedtyper, hvorunder den enkelte serie kan placeres. Indenfor disse typer er produktionsomkostningerne nogenlunde uafhængige af kundens specielle ønsker, således at kun ordrens størrelse giver nogen variation i fremstillingsomkostningerne. Om ønskeligt kan man dog altid efterkalkulere den enkelte ordre.

Som følge af markedssituationen er priserne meget tungt bevægelige, og da man på grund af ordre-serieproduktionen har meget vanskeligt

¹⁾ Prokurist, cand. oecon.

ved at lægge et holdbart salgsbudget, foregår kalkulationerne som efterkalkulationer for en periode. Som regel anvendes en periode på et halvt år.

Hovedprincippet i kalkulen er, at man deler omkostningerne op i to dele, nemlig de der kan fordeles direkte på produktet, og resten som samles og fordeles ligeligt pr. produceret enhed.

Denne fremgangsmåde synes at være acceptabel, eftersom variationen i produktionsomkostningerne næsten udelukkende ligger i de omkostninger, som kan fordeles direkte, medens de „ufordelte“ omkostninger stammer fra de processer, som er ens for alle produkter. Produkterne gennemgår alle den samme maskinelle behandling, medens den mere individuelle behandling er af håndværksmæssig art, og denne er akkordsat, således at vi ikke begår nogen fejl ved vor fremgangsmåde.

Kalkulationseskemaet har følgende form:

HOVEDSKEMA

	Hovedtype						
	I	II	III	..	..	..	..
Materiale							
Rente i 1½ år							
Øvrige lageromkostninger							
Primære materialeudgifter							
<i>Arbejdssted 1.</i>							
Materialespild (%)							
Arbejds løn							
<i>Arbejdssted 2.</i>							
Arbejds løn, akkord							
Arbejds løn, hjælpearbejde							
<i>Arbejdssted 3.</i>							
- 4.							
-							
-							
Hjælpearbejdere A							
Hjælpearbejdere B							
Andre råvarer							
Ferieløn							
Produktionsomk. excl. øvrige omkostninger							
Ikke fordelte omkostninger							
Totale omkostninger							
Totale omkostning – et fradrag for engrosafdeling							
Salgspriser							

Man kalkulerer med en ordrestørrelse, som er fundet at være den mest almindelige.

På første trin tilregnes der ordren den mængde materiale, som ville medgå, såfremt der ingen spild forekommer. Der anvendes indkøbspris + fragt, men desuden tilregnes der 1½ års rente til dækning af omkostningerne ved lagring.

Her tilregnes også de øvrige lageromkostninger, som hovedsagelig består i løn til hjælpearbejdere. Disse fordeles pr. forbrugt enhed (i perioden). På arbejdssted 1 fremkommer der et ekstra materialeforbrug. Det opstår ved, at det under den første bearbejdning viser sig nødvendigt at kassere råemner, f. eks. på grund af knaster. Man fører statistik over denne spildprocent for de enkelte produkttyper via materialerekvisition og lagerkartotek.

Svindprocenten beregnes af den samlede primære materialeudgift (materiale + rente + lageromkostninger).

For arbejdsstedet udregnes herudover arbejdslønnen, som kan regnes helt nøjagtigt ud, da arbejdet gennem tidsstudier er lagt i faste akkorder. Der udregnes for hvert arbejdssted en effektivitetsprocent (på grundlag af de daglige præstationer), og på basis heraf lægges dyrtidstillægget til. Evt. hjælpearbejderløn fordeles pr. produceret enhed.

For de øvrige arbejdssteder gælder, at der kun fordeles arbejdsløn, da de øvrige omkostninger kan betragtes som lige store for alle hovedtyper, og derfor først tilregnes til sidst sammen med de øvrige ufordelte omkostninger.

Andre råmaterialer er de genstande, som anvendes udover det, der er indeholdt i post 1.

Ferieløn beregnes af den samlede lønudgift for hver type til slut i kalkulen.

De ikke fordelte omkostninger repræsenterer administration, gager, kraftforbrug, afskrivninger, ekspedition m. v. I disse tal er også indeholdt den del af omkostningerne, som engrosafdelingen påfører virksomheden. Der bliver derfor nu foretaget en vurdering af de enkelte poster, og engrosafdelingens andel bliver anslået.

De samlede produktionsomkostninger – med og uden engrosafdelingens andel – bliver til sidst sammenlignet med de for tiden gældende salgspriser.

Man vil måske mene, at denne kalkulation er for grov og summarisk, men her må man tage i betragtning, at virksomheden er forholdsvis lille og derfor ikke magter at gennemføre mere end lige de nødvendige driftsstatistikker. Det væsentligste, man registrerer, er mate-

rialeforbrug og arbejds løn. Som det vil ses af ovenstående er det forholdsvis let at beregne den produktion, virksomheden skal have for at få de faste omkostninger dækket. Det skal endelig siges, at virksomhedens produktionsform gør det rimeligt og nogenlunde let at spalte omkostningerne op efter de, der tilhører den enkelte hovedtype, og de, der er fælles for dem alle.